

Yhdessä enemmän – ystävätoiminnan uusi suunta

Kumppanuushanke vuosille 2026-2028 Pielaveden, Keiteleen, Tervon ja Vesannon kuntien alueella.

Hankkeen toimijat:

Pielaveden 4H-yhdistys ry, hankkeen koordinoija
Suomen Punaisen Ristin Pielaveden osasto

Toimijoiden kanssa tehdään kirjalliset sopimukset toiminnan suorittamisesta, raportoinnista sekä muista tarvittavista asioista Pielaveden 4H-yhdistyksen kanssa. Tämä siksi, että saamme usean toimijan hankkeen raportoinnin sekä yhteydenpidon toimimaan.

Hankkeen kumppanit:

Pohjois-Savon Ikääntyneiden palvelut, Etsivän vanhustyön verkosto
Hankealueen kunnat, järjestöt, kylät ja kylätoimijat sekä seurakunnat.

Tiivistelmä

Yhdessä enemmän – ystävätoiminnan uusi suunta -hanke toteutetaan Pielaveden, Keiteleen, Tervon ja Vesannon alueella vuosina 2026–2028. Hankkeen toteuttajina toimivat Pielaveden 4H-yhdistys ry ja Suomen Punaisen Ristin Pielaveden osasto yhteistyössä kuntien, seurakuntien ja muiden paikallisten järjestöjen sekä Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa ja uudistaa ystävätoimintaa sekä yhdistää se etsivään vanhustyöhön. Rahoitus kohdennetaan erityisesti vapaaehtoisten tukemiseen – kuten matkakorvauksiin, koulutukseen ja ohjaukseen – jotta osallistuminen olisi mahdollista myös pitkien välimatkojen kunnissa. Ystävätoiminta on jo osa viranomaistoiminnan tukirakennetta kriisi- ja häiriötilanteissa, mutta sen toteutuminen on vaarassa vapaaehtoisten vähenemisen ja kustannusten nousun vuoksi. Hanke pyrkii turvaamaan toiminnan jatkuvuuden ja kehittämään sitä edelleen osana alueellista varautumista.

Tausta

Hankkeen taustalla on neljän kunnan yhteinen huoli kasvavasta yksinäisyydestä ja yhteisöllisyyden vähenemisestä. Väestö ikääntyy ja vähenee, palvelut keskittyvät, ja monilla alueilla ihmiset jäävät yhä enemmän yksin. Samaan aikaan julkinen liikenne vähenee ja pitkät välimatkat sekä ikääntyminen, joka näyttäytyy ajo-oikeuden menettämisenä haastavat liikkumista kodin ulkopuolella. Vapaaehtoisten määrä on viime vuosina laskenut monista syistä: pitkät

välimatkat, liikkumisen kustannusten nousu, ajanpuute ja se, että perinteiset vapaaehtoistoiminnan muodot eivät aina vastaa nuorempien sukupolvien toiveita.

Ystävätoiminta on kuitenkin jo vakiintunut osa hyvinvointialueen viranomaistoiminnan tukea esimerkiksi kriisi- ja häiriötilanteissa, joissa vapaaehtoiset täydentävät viranomaisten työtä tarkistamalla avuntarpeita, välittämällä tietoa ja auttamalla haavoittuvassa asemassa olevia. Tämä tärkeä verkosto on nyt vaarassa heikentyä resurssipulan vuoksi.

Hankkeella halutaan varmistaa, että tämä yhteiskunnan turvallisuutta ja hyvinvointia tukeva toiminta voi jatkua ja kehittyä siten, että maaseutualueilla on jatkossakin ystävätoimintaa.

Kohderyhmä

Hankkeen ensisijaiset kohderyhmät ovat ikäihmiset ja lapsiperheet, jotka kokevat yksinäisyyttä tai tarvitsevat sosiaalista tukea.

Toissijaisena kohderyhmänä ovat vapaaehtoiset, joita tuetaan koulutuksella, ohjauksella ja kulukorvauksilla, jotta he voivat jatkaa toimintaansa laajalla maantieteellisellä alueella.

Tavoitteet

Laadulliset tavoitteet:

1. Hankkeessa kehitetään yhteinen, neljän kunnan alueella toimiva ystävätoiminnan malli ja sen yhteistyö etsivän vanhustyön malliin.
 - Pariystävätoiminta
 - toteutetaan siten, että vapaaehtoinen vierailee yksinäisen ihmisen luona.
 - tapaamiset toteutuvat asiakkaan toiveiden ja tarpeiden mukaan.
 - Perheystävätoiminta
 - toteutetaan siten, että vapaaehtoinen on koko lapsiperheen tuki esimerkiksi toimimalla perheen vara-aikuisena tai leikkien lasten kanssa tai vaikkapa viemällä perhettä erilaisiin tilaisuuksiin tai tutustuttamalla paikkakunnan tarjontaan.
 - Ryhmäystävätoiminta
 - kerätään alueen asukkaita ryhmätoimintoihin ja vedetään ryhmätoimintoja kerran tai kaksi kuukaudessa. Samalla ryhmäläisten on mahdollisuus käydä asioilla, esimerkiksi apteekki.
 - ryhmien kesto 2-3h
 - ryhmäläisten toiveet huomioon ottaen
 - järjestetään yhteiskuljetukset ryhmiin
2. Luodaan vapaaehtoisten tukijärjestelmä, jolla jatkuvuus saadaan väestön vähetessä varmistettua. Tukijärjestelmällä tässä yhteydessä tarkoitetaan sellaista toimintaa, jonka avulla vapaaehtoiset pidetään yhtenäisenä

ryhmänä sekä tuetaan toiminnoissa, varsinkin, jos tulee haasteellisia tilanteita vastaan. Esimerkiksi tietyin väliajoin tapahtuvat kohtaamiset, jatkokoulutukset jne.

3. Järjestetään vapaaehtoisille koulutusta ja vertaistukea. Vapaaehtoisten koulutus rakennetaan hankkeen aikana vastaamaan alueen tarvetta. Vapaaehtoisten vertaistuellinen toiminta on osa kokonaisuutta.
4. Hankkeesta tiedottamalla tehdään toimintaa näkyväksi ja houkutellaan uusia vapaaehtoisia mukaan – myös lyhytaikaisiin tehtäviin sekä jokaiselle vapaaehtoiselle soveltuviin tehtäviin.
5. Hanke vahvistaa yhteistyötä hyvinvointialueen varautumistoiminnan kanssa ja varmistaa, että ystävätoiminnan vapaaehtoisverkosto säilyy osana kriisi- ja häiriötilanteiden tukirakennetta maaseutualueella.
6. Hankkeella tuetaan ikäihmisten kotona asumista.
7. Hankkeen tavoitteena on yksinäisyyden tunteen väheneminen, turvallisuuden tunteen lisääntyminen ja mielialan kohentuminen.

Määrälliset tavoitteet:

1. Tavoitetut ikäihmiset 135
2. Mukaan saadut vapaaehtoiset 80
3. Kohtaamisia 960
4. Vapaaehtoisten välittäjiä 4, yksi kuntaansa
5. Ryhmätoimintoja 1-2/kuukausi / kunta, yhteensä 76 ryhmätoimintoa

Neljän kunnan hankkeen lähtökohtana asukasluvun ja potentiaalisen kohderyhmän (aiemmat arviot) kautta käytännön tavoitettavuus on 10-30 %.

	Asukasluku	Yli 64 vuotiaita	Kokee yksinäisyyttä 20%	Tavoitettavuus käytännössä n. 20%
Pielavesi	3940	1580	300	60
Keitele	1960	820	160	30
Tervo	1390	600	120	25
Vesanto	2000	820	160	30
				135 henkeä

Ystävävapaaehtoisia tavoitellaan saatavaksi ikäihmisille ja perheystävätoimintaan:

	Ystävävapaaehtoisia ikäihmisille	Ystävävapaaehtoisia perheystävätoimintaan
Pielavesi	30	4
Keitele	15	2
Tervo	13	2

Vesanto	15	2
	73 ystävää	10 perheystävää

Toteutus

Hanke toteutetaan kolmen vuoden aikana seuraavasti:

Vuonna 2026 tehdään nykytilan kartoitus ja rakennetaan vapaaehtoisten tukimalli.

Vuonna 2027 toiminta laajennetaan kaikkiin neljään kuntaan, vapaaehtoisia koulutetaan ja yhteistyötä vahvistetaan hyvinvointialueen etsivän vanhustyön ja kriisivalmiustoimijoiden kanssa.

Vuonna 2028 toimintamallia vakiinnutetaan, vaikutuksia arvioidaan ja valmistellaan pysyvän rakenteen siirtymistä järjestöjen ja kuntien yhteistyöhön.

Koordinointi

Koordinoinnista vastaavat Pielaveden 4H-yhdistys ja SPR:n Pielaveden osasto. Ohjausryhmässä ovat mukana kuntien, hyvinvointialueen ja keskeisten järjestöjen edustajat. Toimintaa seurataan raporttien, osallistujamäärien ja palautekyselyiden avulla.

Tarve

Hankkeen tarve nousee alueen väestökehityksestä, palvelujen vähenemisestä ja vapaaehtoistoiminnan haasteista.

Palveluiden vähentyessä ihmisten oma sosiaalinen verkosto ja vapaaehtoistoiminta ovat entistä tärkeämpiä arjen turvaverkon osia.

Ystävätoiminta on jo tunnistettu osaksi viranomaistoimintaa kriisi- ja häiriötilanteissa, mutta sen jatkuvuus on uhattuna vapaaehtoisten vähenemisen, pitkien etäisyyksien ja kasvavien kustannusten vuoksi.

Hankkeen avulla varmistetaan, että tämä arvokas toimintamalli säilyy, vahvistuu ja pysyy käyttövalmiina myös poikkeusoloissa.

Hanke täydentää viranomaistoimintaa tuomalla paikallistuntemusta, nopeaa reagointia ja yhteisöjen sisäistä apua. Samalla se vahvistaa yhteisöllisyyttä, vähentää yksinäisyyttä ja tukee vapaaehtoisten jaksamista – turvaten alueen asukkaiden hyvinvointia ja turvallisuutta pitkällä aikavälillä.

Budjetti 2026–2028

Kulu	Vuosi 2026	Vuosi 2027	Vuosi 2028	Yhteensä
Henkilöstökulut	30 000 €	25 000 €	25 000 €	80 000 €
Vapaaehtoisten kulukorvaukset	10 000 €	15 000 €	15 000 €	40 000 €
Koulutus ja ohjaus	3 000 €	3 000 €	3 000 €	9 000 €
Viestintä (ilmoitukset, kirjeet)	500 €	500 €	500 €	1 500 €

Kulu	Vuosi 2026	Vuosi 2027	Vuosi 2028	Yhteensä
Hallinto ja yleiskulut	1 500 €	1 500 €	1 500 €	4 500 €
Yhteensä	45 000 €	45 000 €	45 000 €	135 000 €

Menojen sisällön erittely:

- *Henkilöstökulut:* osa-aikainen hankekoordinaattori 20-50% työajalla, paikallisten toimijoiden kontaktointi, yhteistyömuotojen selvittäminen, hallinnointi, raportointi ja yhteistyö hyvinvointialueen ja kuntien kanssa. koordinaattorin matkakulut ja kokousmenot. Sekä ystävälittäjän kulut (kuluina ystäväkoordinaattoreille palkkio)
- *Vapaaehtoisten kulukorvaukset:* matkakorvaukset (0,30 €/km tai julkisen liikenteen kustannukset), mahdolliset ruokailu- ja pienet hankintakulut ystäväkäynneillä.
- *Koulutus ja ohjaus:* koulutuspäivät vapaaehtoisille, uusien materiaalien valmistelu, työnohjaus, vertaistapaamiset ja asiantuntijaluennot.
- *Viestintä:* paikallislehtien ilmoitukset, tiedotteet, kirjeet ja materiaalit.
- *Hallinto ja yleiskulut:* tilavuokrat, toimistokulut, kirjanpito ja vakuutukset.